

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРЕВАГИ

Неля Самойленко, Наталія Калюжка

Університет Григорія Сковороди в Переяславі.

м. Переяслав, Україна

Економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти. В основі соціально-економічного розвитку інформаційного суспільства лежить виробництво інформації та знань. Розвиток високих технологій підвищує попит на інтелектуальність широких мас населення будь-якої країни. Це кардинально змінює стан системи освіти в суспільстві, її інституційний статус.

Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити зрослі вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних цінностей. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості закладів освіти та іншими традиційними способами не в змозі навіть заможні країни.

Модернізація системи освіти найбільше відбивається в концепції дистанційної освіти, яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку. Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Велика роль надається методам активного пізнання, самоосвіті, дистанційним освітнім програмам.

Дистанційне навчання (Distance education) є однією з форм і способом організації навчання. Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [5]. Дистанційна освіта існує вже

впродовж п'ятдесяти років. З часом технології навчання удосконалилися, завдяки передачі інформації і формуванню нових мереж інформації. Так, на сьогоднішній день форма дистанційної освіти існує практично у всіх університетах світу [5].

Насамперед, дистанційна освіта - це відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і здобувачем за допомогою сучасних технологій та мультимедіа. Така форма навчання дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання.

Система дистанційної освіти має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя. Сучасна освіта вимагає безупинно розширювати своє сприйняття комплексності світу та формування інформаційного суспільства. Для того, щоб знання отримали конкретний зв'язок з діями, необхідно постійно «навчати себе», поповнюючи й розширюючи свою освіту. Саме цю мету й ставить перед собою дистанційна освіта [3].

Варто відзначити, що дистанційна освіта це - можливість одержати освіту за кордоном з мінімальними фінансовими витратами при великому виборі спеціальностей, оскільки більшість ЗВО Європи та США ввели дистанційну форму освіти набагато раніше, ніж Україна.

Студентам і абітурієнтам пропонується програма навчання, як по спеціальностях, так і по окремих курсах. Деякі заклади освіти будують процес навчання на основі комп'ютерного забезпечення. Це означає, що викладач і студент в реальності не контактують один з одним, а отримують і передають інформацію по електронній пошті. Документи про закінчення освіти студентам висилаються теж поштою.

На Україні дистанційна освіта надзвичайно актуальна. Відзначимо головні переваги дистанційної форми навчання:

- доступність всім верствам населення;
- відсутність необхідності відвідувати лекції і семінари;
- демократичний зв'язок «викладач – студент»;
- комплексне програмне забезпечення;
- провідні освітні технології;
- індивідуальний процес навчання;
- гнучкі консультації [1].

Незважаючи на досить об'ємний перелік позитивних якостей дистанційної освіти, в ній можна виділити певні недоліки. Перш за все це ускладнена ідентифікація дистанційних студентів, оскільки на сучасному етапі розвитку технологій перевірити, хто ж саме здає екзамен досить складно. Заклади вищої освіти, які надають можливість навчання на дистанційних курсах, знайшли вихід з ситуації в обов'язковій очній присутності студента на кількох екзаменах у закладі вищої освіти. При цьому є обов'язковим надання документів, що підтверджують особу.

Крім того, досить вагомою проблемою є низька пропускна спроможність електронної мережі під час навчальних чи екзаменаційних телеконференцій. Від цього, передовсім, страждають дистанційні студенти невеликих містечок України, яким, власне, найбільше підходить дистанційна освіта через географічну віддаленість від наукових осередків.

Серед важливих недоліків дистанційної форми освіти в Україні варто також виділити недостатній безпосередній контакт між персональним викладачем (тьютором) та дистанційним здобувачем вищої освіти через надзвичайну професійну завантаженість викладача. Студенти закордонних дистанційних курсів можуть отримувати відповіді на свої листи вже через кілька годин, оскільки викладачів в країнах зі значним досвідом впровадження дистанційної освіти набагато більше, ніж студентів. На жаль, в Україні склалася протилежна ситуація - бажаючих отримати дистанційну освіту у нас багато, а

досвідчених викладачів, знайомих з новітніми технологіями дистанційного спілкування, обмаль.

Одним із недоліків дистанційного навчання є необхідність сильної мотивації. Практично весь навчальний матеріал здобувач дистанційної форми освоює самостійно. Це вимагає достатньої сили волі, відповідальності і самоконтролю.

Загалом, дистанційна освіта в Україні не відповідає вимогам, що ставляться до інформаційного суспільства і не забезпечує повноцінного входження України в міжнародний освітній простір. Щоб система дистанційного навчання зайняла гідне місце в системі освіти України, потрібно, передовсім, створити глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки, оскільки саме комп'ютер дає змогу отримувати навчальний матеріал, є водночас і бібліотекою, і центром довідкової інформації, і комунікативним центром, що робить його одним з учасників реалізації програми безперервної освіти в Україні.

Значне відставання України від країн зарубіжжя з питань дистанційної освіти, зумовлене об'єктивними та суб'єктивними причинами, стримує розвиток вітчизняної освіти, уповільнює темпи її входження в світовий освітній простір як рівноправного партнера.

Відсутня науково обгрунтована та чітко сформульована стратегія дистанційної освіти в Україні. У країні не має відповідних програм загальнодержавного та регіонального рівнів. Невисокий рівень комп'ютеризації суспільства та системи освіти зокрема, низьке освоєння навчальними закладами сіткових інформаційних технологій, несформованість національного освітнього простору в Web-середовищі та ін. не дають змоги в даний час реалізувати значні потенційні можливості дистанційного навчання. Окремі ініціативи та позитивні результати їх реалізації в цілому проблему не розв'язують.

Дистанційна освіта не підходить для розвитку комунікабельності. При дистанційному навчанні особистий контакт студентів один з одним і з викладачами мінімальний, а то і цілком відсутній. Тому така форма навчання не

підходить для розвитку комунікабельності, впевненості, навичок роботи у команді.

Для подальшого розвитку ринку освітніх послуг, вирішення низки соціальних проблем, реального впровадження дистанційної освіти у вітчизняну освіту необхідно:

- осмислення на державному рівні, органами управління освітою, керівництвом та професорсько-викладацьким складом закладів освіти, широкими педагогічними спільнотами доцільності й об'єктивної необхідності та можливості впровадження дистанційного навчання у вітчизняну освіту;

- створення науково обґрунтованої системи освіти та умов, що забезпечать її стійке функціонування та подальший розвиток. Для запобігання кон'юнктурних підходів та помилок минулого (програмоване навчання тощо) необхідно з самого початку надати системі соціально-педагогічну спрямованість. Застосування в дистанційній освіті телекомунікаційних мереж та сучасних інформаційних технологій – умова необхідна але недостатня;

- використовуючи існуючі та новостворені телекомунікаційні мережі доцільно, насамперед, прискореними темпами формувати у Web-середовищі систематизований вітчизняний освітній простір як інформаційну основу розгортання повномасштабної системи дистанційної освіти;

- з урахуванням нових функцій викладача та особливостей навчання в системі дистанційної освіти забезпечити підготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для дистанційного навчання, насамперед в галузі застосування у навчанні телекомунікаційних мереж та інформаційних технологій.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Дистанційна освіта. *Освітній портал*. URL.: <http://www.osvita.org.ua/distance/> (дата звернення 11.02.2021).
2. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 4.02.1998 р. (Редакція станом на 16.10.2020)

3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Київ: КПІ, 2000. 12 с.
4. Наказ «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 08.09.2020 № 1115. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#n2> (дата звернення 11.02.2021).
5. Переваги дистанційної освіти в Україні. URL.: <http://www.forest.lviv.ua/statti/distance.html> (дата звернення 11.02.2021).
6. Система дистанційного навчання. <https://phdpu.edu.ua/navchannya/systema-dystantsiinoho-navchannia/> (дата звернення 11.02.2021)